

**ALİĞA
TİCARET ODASI**

UKRAYNA

ÜLKE RAPORU

Mayıs 2017

İÇİNDEKİLER	SAYFA NO:
İçindekiler.....	2
Tablolar.....	3
1.GENEL BİLGİLER.....	4
1.1.Coğrafi Konum.....	4
1.2.Siyasi ve İdari Yapı.....	5
1.3.Nüfus ve İşgücü Yapısı.....	5
2.GENEL EKONOMİK DURUM.....	6
2.1.Ekonomik Yapı.....	6
2.2.Ekonomi Politikaları.....	6
2.3.Tarım.....	7
2.4.Sanayi.....	7
2.5.Hizmetler.....	8
2.5.1.Bankacılık.....	8
2.5.2.Turizm.....	8
3.DIŞ TİCARET.....	9
3.1.Ukrayna'nın Dış Ticareti.....	9
3.2.Ukrayna'nın İthalatında Başlıca Ürünler.....	10
3.3.Ukrayna'nın İhracatında Başlıca Ürünler.....	11
4.BAŞLICA ÜLKELER İLE DIŞ TİCARET.....	12
4.1.Başlıca Ülkeler İtibarıyla İthalat.....	12
4.2.Başlıca Ülkeler İtibarıyla İhracat.....	12
4.3.Ukrayna'nın Dış Ticaret Politikası.....	13
4.4. Tarifeler ve Diğer Vergiler.....	13
4.4.1.Gümrük Vergileri.....	13
4.4.2.Katma Değer Vergisi.....	14
4.4.3.Tarife Dışı Engeller.....	14
4.4.4.Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar.....	15
5.EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLER.....	16
5.1.Yatırımlar, Yabancı Sermaye ve Mevzuatı.....	17
5.2.Ülkedeki Serbest Bölgeler(Özel Ekonomik Bölgeler).....	18
5.3.Ülkede İş Kurma mevzuatı.....	18
6.TÜRKİYE İLE TİCARET.....	20
6.1.Türkiye-Ukrayna Dış Ticaret Göstergeleri.....	20
6.2.Türkiye'nin Ukrayna'ya İhracatında Başlıca Ürünler.....	21
6.3.Türkiye'nin Ukrayna'dan İthalatında Başlıca Ürünler.....	22
6.4.Çerkezköy'den Ukrayna'ya İhraç Edilebilecek Başlıca Ürünler.....	23
6.5.İkili Anlaşma ve Protokoller.....	24
6.6.İki Ülke Arasında Ticarete Karşılaşılan Sorunlar.....	24
6.6.1.Bankacılık ve Gümrük İşlemleri.....	24
6.6.2.Standardizasyon Problemi.....	24
6.6.3.Vize İşlemleri.....	25
6.6.4.Pazarda Etkin Olmanın Koşulları.....	25

Tablolar

Tablo No:	Konu	Sayfa No:
Tablo 1	Ukrayna'nın Yıllara Göre İşsizlik Sayıları ve Oranları	5
Tablo 2	GSYİH'nin Sektörlere Göre Dağılımı	6
Tablo 3	Ukrayna'nın Dış Ticaret Göstergeleri	9
Tablo 4	Ukrayna'nın İthalatında Başlıca Ürünler	10
Tablo 5	Ukrayna'nın İhracatında Başlıca Ürünler	11
Tablo 6	Ukrayna'nın Başlıca Ülkeler İtibarıyla İthalatı	12
Tablo 7	Ukrayna'nın Başlıca Ülkeler İtibarıyla İhracatı	12
Tablo 8	Türkiye – Ukrayna Dış Ticaret Göstergeleri	20
Tablo 9	Türkiye'nin Ukrayna'ya İhracatında Başlıca Ürünler	21
Tablo 10	Türkiye'nin Ukrayna'dan İthalatında Başlıca Ürünler	22
Tablo 11	Çerkezköy'den Ukrayna'ya İhraç Edilebilecek Başlıca Ürünler	23
Tablo 12	İkili Anlaşma ve Protokoller	24

1.GENEL BİLGİLER

Ülkenin Adı: Ukrayna

Başkent: Kiev

Nüfus: 44,6 milyon (2016)

Yüzölçümü: 603,628 km²

Devlet Başkanı: Petro Oleksiyoviç Poroşenko

Başbakan: Vladimir Groysman

Dışişleri Bakanı: Pavlo Klimkin

GSYİH: 86,9 milyar dolar (Tahmini 2016, EIU)

Para Birimi: Grivna / 1 Dolar: 26.41 Grivna (Mayıs 2017)

Konuşulan Diller: Ukraynaca, Rusça

Etnik Yapı: Nüfusun % 77,8'ini oluşturan Ukrenlerin dışında, 130 etnik gruba mensup yaklaşık 10 milyon Ukrayna vatandaşı bulunmaktadır. En büyük etnik azınlık, nüfusun % 17,3'ünü oluşturan Rus kökenlilerdir. Ukrayna'da yaklaşık 280 bin (% 0,5) Kırım Tatarı'nın yanı sıra Ahıska Türkleri de bulunmaktadır.

Önemli Siyasi Bilgiler: Halk Cephesi, Poroşenko Bloğu, Öz Yardım (Samopomiç) Partisi, Muhalefet Bloğu, Radikal Parti

Üyesi Olduğu Uluslararası Kuruluşlar: Bağımsız Devletler Topluluğu, Avrasya Ekonomik Topluluğu (gözlemci statüsünde), Birleşmiş Milletler, BSEC (Karadeniz Ekonomik İşbirliği), Avrupa Konseyi, UNCTAD (Birleşmiş Milletler Ticaret ve Kalkınma Konseyi), Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilatı (AGİT), WTO (Dünya Ticaret Örgütü), EBRD (Avrupa Yatırım ve Kalkınma Bankası), IFC (Uluslararası Finans Kuruluşu), IMF (Uluslararası Para Fonu), CCC (Gümrükler İşbirliği Konseyi), ECE (Avrupa Ekonomik Komisyonu), ILO (Uluslararası Çalışma Örgütü), ISO (Uluslararası Standardizasyon Örgütü) üyesidir. (Kaynak: Dışişleri Bakanlığı)

1.1.Coğrafi Konum

Ukrayna eski Sovyetler Birliği'ni oluşturan on beş cumhuriyet içinde Rusya Federasyonu ve Kazakistan'ın ardından yüzölçümü en büyük üçüncü ülkedir.

Kuzeyde Beyaz Rusya, doğu ve kuzeydoğuda Rusya Federasyonu, kuzeybatıda Polonya, batıda Slovak Cumhuriyeti ve güneybatıda Macaristan, Romanya ve Moldova ile sınır komşusudur. Güneyinde Karadeniz ve Azak Denizi bulunmaktadır.

Ukrayna'nın %70'i alçak, %25'i yüksek ve %5'i dağlık arazidir. Ukrayna topraklarının %55'i ekilebilir arazidir. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

Ülkede uzunluğu 100 km. den fazla, 100 den fazla akarsu vardır. Bunların en büyükleri, Dinyeper, Dinyester, Güney Bug, Siverski Donets ve Tisa'dır. Bu nehirlerin hemen hepsi Karadeniz ve Azak Denizi'ne dökülür. Dinyeper gibi gemilerin yüzebileceği büyük nehirler ulaşım açısından çok önemlidir. Dinyeper nehrinin uzunluğu, 981 km'si Ukrayna içinde olmak üzere toplam 2.300 km'dir. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

1.2.Siyasi ve İdari Yapı

Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra bağımsızlığını ilan eden Ukrayna'nın yönetim biçimi başkanlık tipi cumhuriyettir. Ülkede, beş yılda bir halkoylarıyla devlet başkanı seçilmektedir.

Mevcut anayasa, 28 Haziran 1996 tarihinde Ukrayna Yüce Meclisi tarafından onaylanmıştır. Bu anayasaya göre, Ukrayna Devlet Başkanı'nın yetkilerinin bir kısmı başbakan ve parlamentoya verilmiştir. Bu gelişmelerle Ukrayna Cumhuriyeti Parlamenter-Başkanlık yönetim sistemine geçmiştir. Devletin başı olan Devlet Başkanı daha çok temsil görevinde bulunmaktadır. (Kaynak: Avrasya Uygulama ve Araştırma Merkezi, Avrasya Ülkeleri, Ukrayna Ülke Raporu)

Devlet başkanı 5 yıl boyunca görevde kalmakta, seçimden başarı ile çıkarsa ikinci dönemde başkanlığa devam edebilmektedir. Ukrayna'da yasa yapma gücünü elinde bulunduran organ 450 milletvekilinden oluşan 'Verhoyniy Rada' adlı meclistir. Seçimler 4 yılda bir yapılırken parlamento ülkenin bütçesini planlar, ülke yönetim programları için kararlar alır. (Kaynak: firmsinsi.net, Ukrayna'nın Yönetim Şekli)

Ukrayna 24 bölgeye ayrılmıştır. Kiev ve Sivastopol ise buldukları konum itibariyle ülkenin en gelişmiş şehirleri olarak gösterilmektedir. Kırım ise özerk bir bölgedir.

1.3.Nüfus ve İşgücü Yapısı

Toplam nüfusu 44,6 milyondur. Nüfusun %73'ü Ukraynalı, %22'si Rus, %5'i ise Beyaz Rus, Yahudi, Kırım Tatarları (toplam nüfusun %0,5'i veya 250,000 kişi), Kazan Tatarı, Moldovalı, Polonyalı, Macar, Romen, Rum, Alman, Bulgar ve Ermeni'dir. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

En büyük şehirleri başkent Kiev (3,6 milyon), Donetsk (2 milyon), Dnipropetrovsk (1,8 milyon), Kharkiv (1,7 milyon), Odessa (1,5 milyon), Lviv (1,5 milyon)'dir. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

Ukrayna'da çalışabilecek nüfus yoğunluğu 2015 yılında % 69,8'dir. (Kaynak: TUIK)

Tablo 1: Ukrayna'nın Yıllara göre İşsizlik Sayıları ve Oranları

YILLAR	İşsizlik Sayıları (Bin)	İşsizlik Oranlar(%)
2014	62,03	17,60
2015	69,83	19,10
2016	79,18	18,35

Kaynak: IMF

2.GENEL EKONOMİK DURUM

2.1.Ekonomik Yapı

Ukrayna diğer eski Sovyet Bloğu ülkelerinde olduğu gibi ağır sanayiye dayalı ve teknolojik bakımdan yetersiz bir ekonomik miras devralmıştır. Ülke ekonomisinin yeniden yapılandırılmasında ve reformlarda gecikmeler olmuştur. Sektörlerde çeşitlenme aşamalı olarak gerçekleşmiş, Rusya ve Asya pazarlarındaki güçlü talebe bağlı olarak metaller ve kimyasallar sektörlerinde oluşan üretim artışları sayesinde ekonomide düzelmeye 2000'li yıllarla beraber başlamıştır. Özelleştirme ve yabancı sermaye diğer eski komünist ülkelere göre yavaş gelişmiştir. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

Ülke ekonomisinin %3'lük bölümünü oluşturan Kırım'ın Rusya'ya katılması sonrasında Ukrayna özellikle 2014 yılının ikinci yarısından itibaren ciddi ekonomik sorunlar yaşamaktadır.

2014 yılında GSYİH'da %6,6, 2015 yılında da % 9,9 oranında bir daralma yaşanmıştır.

EIU verilerine göre GSYİH, 2016 yılında 1,3 oranında büyüyerek, 86,9 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 2: GSYİH'nın Sektörlere Göre Dağılımı (%)

SEKTÖRLER	2016
Tarım	3.0 %
Sanayi	3.5 %
Hizmetler	1.3 %

Kaynak: EIU (The Economic Intelligent Units)

2.2.Ekonomi Politikaları

2000'li yıllarda Rusya ve Asya pazarındaki güçlü talebe bağlı olarak metaller ve kimyasallar sektöründe olan üretim artışları ile beraber ekonomide düzelmeler olmuş ülke ekonomisi 2008 yılına kadar büyüme göstermiştir.

2009'da Rusya ile Ukrayna arasında çıkan doğalgaz krizi ve ekonomik kriz eşzamanlı olarak dış ticaret hacminde daralmaya sebep olmuştur. Ülkede reel ücretlerin düşüşü, işsizliğin artması, kredi hacminin daralması ve ülkenin para birimi olan Grivna'nın değer kaybetmesi sonucunda ithal malların artması gibi sebeplerden ötürü özel tüketim harcamaları azalmıştır. (Kaynak: Ukrayna Krizi'nin Türkiye ve Ukrayna Ekonomik İlişkilerine Etkileri, Prof. Dr. Sudi APAK)

Ekonomisi çelik gibi emtia fiyatlarına ve dış finansmana bağımlı olduğundan mali krizden en çok etkilenen ülkelerden biri olmuştur. Ayrıca demir çelik sektörü doğalgaz kullanarak çalıştığından, sektör doğalgaz fiyat artışlarından etkilenmektedir. (Kaynak: Ukrayna Krizi'nin Türkiye ve Ukrayna Ekonomik İlişkilerine Etkileri, Prof. Dr. Sudi APAK)

2010-2013 dönemi makroekonomik politikalara bakıldığında üç durum göze çarpmaktadır. Dolar karşısında değişmeyen sabit kur, ağır sübvansiyonlu enerji fiyatları, genişletici mali politikalar, 2013 yılında GSYİH cari fiyatlarla yaklaşık olarak 182 milyar dolar gerçekleşmiştir. (Kaynak: Ukrayna Krizi'nin Türkiye ve Ukrayna Ekonomik İlişkilerine Etkileri, Prof. Dr. Sudi APAK)

2014'e gelindiğinde kemer sıkma politikalarının talebi negatif etkilemesi, Rusya ticareti ile olan kısıtlamalar ve daha yüksek enerji ithalatı fiyatları, doğudaki Rus bölücüler ile asgari çatışmalar makroekonomik dengeleri kötü etkilemiştir. Süregelen yönetimin de yetersizliği ile ülke 2009'dan bu yana en derin durgunluk içine girmiştir. Ekonomik ilişkilerin bozulması, Donbas'taki çatışmaların sonucu altyapının bozulması, iç tüketimin zayıflaması, sermaye yatırımlarının ve ihracatın azalması ile ülke ekonomisi 2014 yılında %7 daralma yaşamıştır. (Kaynak: Ukrayna Krizi'nin Türkiye ve Ukrayna Ekonomik İlişkilerine Etkileri, Prof. Dr. Sudi APAK)

2.3.Tarım

Ukrayna, verimli topraklara ve uygun iklim koşullarına sahip, tarım alanında dünyada en yüksek üretim potansiyeline sahip ülkelerden biridir. Ülke topraklarının yaklaşık %55'i (33 milyon hektar) ekilebilir tarım arazisidir. Eski SSCB döneminde; tahıl üretiminin %24'ünü, şeker pancarı üretiminin %58'ini ve et ve süt üretiminin %25'ini tek başına karşılayan Ukrayna'nın şu andaki önemli tarım ürünleri tahıl, patates, şeker pancarı, ayçiçeği, soya fasulyesidir. Aynı zamanda başta ayçiçeği olmak üzere bitkisel yağlarda da eskiden olduğu gibi BDT ülkeleri içerisinde en büyük üretici konumundadır. (Kaynak: www.turkishfurniture.org / Ukrayna Ülke Raporu, Ekim 2013)

2.4.Sanayi

Doğal kaynaklarının zengin oluşu ve Sovyet dönemindeki planlama Ukrayna'yı sanayi sektöründe, her ne kadar eski ve enerji yoğun teknolojiye sahip olsa da, belirli bir gelişmişlik düzeyine getirmiştir. Ülkenin gelişmiş demir ve çelik sanayi eski SSCB'nin dökme demir üretiminin %50'sini, çelik üretiminin %40'ını ve çelik boru üretiminin %25'ini karşılamaktaydı. Yine mineral gübre üretiminin %21'ini karşılayan, bunun yanında özellikle lastik, plastik ve gübre üretiminde deneyimli bir kimya sanayi tecrübesine sahipti. Sovyetler Birliği döneminde Ukrayna'da, ağır sanayi ve savunma sanayi ön planda yer almış, ancak bağımsızlıkla birlikte merkezi otorite dağılmış ve piyasa mekanizmasının geliştirilmesinde güçlüklerle karşılaşmıştır. 1993'ten itibaren Ukrayna sanayisi yapısal değişiklikler yaşamıştır. Temel sanayi olarak adlandırılan enerji sektörü ve çelik sanayi üretiminin genel sanayi üretimi içindeki payı artarken, imalat sanayi olarak adlandırılan makine yapımı ve hafif sanayi üretiminin payı azalmıştır. Ukrayna sanayisi içindeki diğer önemli sektörler makine imalatı, gıda, demir-çelik, metalürji, kimyasallar, uçak ve gemi inşa sanayisidir. Makine üretimi ve kimyasallar alanlarındaki en büyük sorun, eski teknolojilerin kullanılıyor olması ve ithal edilen mallarla rekabet edilememesidir. Bu nedenle, üretim istenen seviyeye ulaşamamaktadır. Fakat özelleştirme süreciyle birlikte bu alanlarda bir canlanma gözlenmektedir. İmalat sanayi içinde en hızlı büyüyen alt grup makine imalatı olmuştur. Makine imalatını kâğıt ve selüloz sanayi ile ağaç ve ağaç işleme sanayi izlemiştir. (Kaynak: www.turkishfurniture.org / Ukrayna Ülke Raporu, Ekim 2013)

Ukrayna sanayisi enerjiye oldukça bağımlıdır. Ancak, enerji girdilerinin fiyatları gelişmiş ülkelere göre nispeten daha ucuzdur.

2.5.Hizmetler

2.5.1.Bankacılık

Bütçe açığından kaynaklanan parasallaşma ve Ukrayna Merkez Bankası'nın ticari bankalardan likidite tedarik etmesine karşın, tüketici enflasyonuna olan parasal etki sınırlıdır. Bunun nedeni, Ukrayna Merkez Bankası'nın uluslararası rezervlerini satması ve iskonto oranlarını artırmasıyla olan sterilizasyon etkisi ile dengelenmesidir.

2015'te Ukrayna bankacılık sektörü stres altındadır. Enflasyonun yükselmesi, Grivna'nın değer kaybı, mevduat geri çekimlerinde ve döviz işlemlerindeki kısıtlamalar, bankacılık mevduatını yönlendiren bankaların iflas açıklamaları durumun şiddetini ortaya koymaktadır. Mevduat çıkışlarıyla da bankacılık sistemi zorluk içine girmiştir, ticari bankaların kredi portföylerindeki sıkışma ile de dış finansman ihtiyacı artmıştır. (Kaynak: Ukrayna Krizi'nin Türkiye ve Ukrayna Ekonomik İlişkilerine Etkileri, Prof. Dr. Sudi APAK)

Ukrayna'da bir Türk bankası bulunmamaktadır. Ancak, bazı Türk bankalarının UkrEximbank, Aval Bank, Nadra Bank ve Intercontinent Bank ile muhabirlik anlaşması mevcuttur. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

2.5.2.Turizm

Ukrayna'nın doğal ormanlar, mineral sular, tedavi çamuru, akarsular, göller ve deniz kıyısının bulunduğu bütün bölgeleri, turizm için değişik imkânlar sunmaktadır. Zaporozhye, Donetsk, Nikolayev, Odesa, Herson ve Kırım Özerk Cumhuriyeti'nin denize yakın alanlarından oluşan güney bölgesi; Poltava Bölgesini kapsayan kırsal bölge turizm imkânları bakımından en zengin bölgelerdir. Söz konusu bölgeler turizm, dinlenme tesisleri ve sağlık hizmetleri alanlarında yatırım yapmak isteyenler için dikkatle incelenmesi gereken bölgelerdir. 2003 yılı itibariyle ülkenin doğusunda kimi "sanatoryum" olarak adlandırılan ve sağlık turizmine yönelik olarak çalışan tesisler faaliyete geçmiştir. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

Ukrayna'nın Polonya ile birlikte Euro 2012 futbol şampiyonasına ev sahipliği yapmış olması ülkenin turizm altyapısının geliştirilmesine yönelik yatırım faaliyetlerinde artış yaratmıştır. Maçlara ev sahipliği yapan Kiev, Lviv, Dnipropetrovsk ve Donetsk kentleri ile yedek kent olarak belirlenen Odessa'da ilave otel inşaatları gerçekleştirilmiş olması Türk işadamları için yeni iş fırsatları doğurmuştur. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

3.DIŞ TİCARET

Ukrayna Devlet İstatistik Kurumu (Gosstat)'nın açıkladığı verilerine göre, Ukrayna 2016'yı 2 milyar 886 milyon dolar dış ticaret açığı ile kapattı. Aynı dönemde ihracatta düşüş, ithalatta ise artış kaydedildi.

Gosstat verilerine göre, 2016 yılında Ukrayna'nın ihracat %4,6 (1,7 milyar dolar) düşerek 36 milyar 363 milyon dolara düşerken, ithalat % 4 artarak (1,732 milyar dolar) 39 milyar 249 milyon dolara ulaştı.

2015 yılı rakamlarına göre ise Ukrayna'nın toplam ihracatı 37,2 milyar dolar, ithalatı ise 36,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

3.1.Ukrayna'nın Dış Ticareti (milyon dolar)

Tablo 3: Ukrayna'nın Dış Ticaret Göstergeleri

	2012	2013	2014	2015	2016
İHRACAT	68,7	63,3	53,9	37,2	36,7
İTHALAT	84,6	76,9	54,3	36,4	38,2
DENGE	-15,9	-13,6	-0,4	0,8	-1,5
HACİM	153,3	140,2	108,2	73,6	74,9

Kaynak: Trademap

3.2. Ukrayna'nın İthalatında Başlıca Ürünler (milyon dolar)

Tablo 4: Ukrayna'nın İthalatında Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	2014	2015	2016
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler; Bitümlü maddeler; Mineral. . .	15.116.382	10.882.446	5.891.327
84	Makine, mekanik cihazlar, nükleer reaktörler, kazanlar ve parçaları	4.913.611	3.578.204	4.823.445
85	Elektrikli makin ve cihazlar ve bunların parçaları; Ses kayıt cihazları ve çoğaltıcılar, televizyon. . .	3.806.357	2.695.165	3.013.764
87	Demiryolu veya tramvay taşıtları, bunların aksam ve parçaları hariç diğer taşıtlar	2.450.830	1.619.874	2.754.127
39	Plastik maddeler ve bunların parçaları	2.922.535	2.092.953	1.959.328
30	Eczacılıkla ilgili ürünler	2.472.769	1.367.034	1.591.329
38	Muhtelif kimyasal ürünler	1.029.395	931,067	1.016.562
31	Gübreler	593,039	708,356	804,939
48	Kâğıt ve mukavvalar; Kâğıt hamuru, kâğıt veya mukavvadan eşya	1.102.853	751,998	769,668
72	Demir ve çelik	1.297.632	685,734	761,440
28	İnorganik kimyasallar; Kıymetli metallerin, nadir toprak metallerinin organik veya inorganik bileşikleri. . .	303,506	284,220	758,893
73	Demir veya çelikten eşya	839,985	522,030	599,850
40	Kauçuk ve bunların parçaları	712,372	553,249	565,656
90	Optik, fonografik, sinematografik, ölçme, kontrol, hassas, tıbbi veya cerrahi. . .	649,985	448,503	562,583
33	Uçucu yağlar ve resinoidler; Parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	709,595	491,179	550,652
62	Hazır giyim eşyası ve giyim eşyası (örme veya tığ işi hariç)	293,135	178,939	479,672
61	Örme veya tığ işi kıyafetler ve giyim eşyaları	254,291	159,377	438,590
29	Organik kimyasallar	709,255	568,810	417,305
94	Mobilya; Yataklar, şilteler, şilte destekleri, minderler ve benzeri doldurulmuş mobilyalar	323,713	162,038	405,064
64	Ayakkabı, pantolon ve benzeri şeyler; Bu gibi eşyaların parçaları	397,256	230,702	392,128

Kaynak: Trademap

3.3. Ukrayna'nın İhracatında Başlıca Ürünler (milyon dolar)

Tablo 5: Ukrayna'nın İhracatında Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	2014	2015	2016
72	Demir veya alaşımsız çelik yarı mamuller	4.342.053	2.495.830	2.170.953
10	Hububat	6.544.132	6.057.490	5.488.462
15	Hayvansal veya bitkisel katı ve sıvı yağlar ve bunların bölünme ürünleri; Hazır yemeklik yağlar; ...	3.823.672	3.299.799	3.753.539
85	Elektrikli makina ve cihazlar ve bunların parçaları; Ses kayıt cihazları ve çoğaltıcılar, televizyon. . .	2.682.123	1.979.214	2.048.713
44	Ağaç ve ahşap ürünler; Odun kömürü	1.261.956	1.106.386	1.451.170
12	Yağlı tohumlar ve yağlı meyveler; Çeşitli tahıllar, tohumlar ve meyveler; Endüstriyel veya tıbbi. . .	1.687.726	1.475.456	1.414.127
84	Makine, mekanik cihazlar, nükleer reaktörler, kazanlar ve parçaları	2.977.213	1.961.642	1.353.332
23	Gıda endüstrisindeki kalıntılar ve atıklar; Hazır hayvan yemi	1.108.296	995,781	1.136.681
28	İnorganik kimyasallar; Kıymetli metallerin, nadir toprak metallerinin organik veya inorganik bileşikleri. . .	1.178.241	967,422	1.042.901
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler; Bitümlü maddeler; Mineral. . .	2.012.699	488,016	812,162
73	Demir veya çelikten eşya	1.695.819	916,985	717,709
24	Tütün ve üretilen tütün yerine geçen maddeler	334,219	350,796	548,316
25	Tuz; sülfür; Toprak ve taş; Sıva malzemeleri, kireç ve çimento	619,107	395,016	451,039
48	Kâğıt ve mukavvalar; Kâğıt hamuru, kâğıt veya mukavvadan eşya	851,340	534,668	421,627
62	Hazır giyim eşyası ve giyim eşyası (örme veya tığ işi hariç)	410,613	330,856	421,262
31	Gübreler	694,477	534,088	386,676
94	Mobilya; Yataklar, şilteler, şilte destekleri, minderler ve benzeri doldurulmuş mobilyalar	531,193	397,190	376,015
39	Plastik maddeler ve bunların parçaları	459,590	342,530	338,252
04	Süt ürünleri; Kuş yumurtaları; Doğal bal; Hayvansal kökenli yenilebilir ürünler, başka yerde bulunmamaktadır. . .	575,473	386,473	235,906
02	Et ve sakatat	381,809	377,619	232,928

Kaynak: Trademap

4. BAŞLICA ÜLKELER İLE DIŞ TİCARET

4.1. Başlıca Ülkeler İtibarıyla İthalat (milyon dolar)

Tablo 6: Ukrayna'nın Başlıca Ülkeler İtibarıyla İthalatı

ÜLKELER	2013	2014	2015
RUSYA	23.243.994	12.678.683	7.492.718
ALMANYA	6.772.748	5.360.106	3.975.590
ÇİN	7.903.219	5.408.879	3.770.968
BELARUS	3.605.256	3.971.111	2.449.146
POLONYA	4.074.125	3.067.345	2.324.047
MACARİSTAN	1.400.578	1.463.888	1.608.536
AMERİKA	2.770.420	1.931.904	1.483.940
İTALYA	2.087.345	1.509.461	976,759
FRANSA	1.730.584	1.267.296	893,119
TÜRKİYE	1.852.897	1.298.157	851,742
NORVEÇ	361,962	587,734	741,686
İNGİLTERE	1.132.448	691,736	570,128
LİTVANYA	966,671	1.032.182	552,614
ÇEK CUMHURİYETİ	999,402	687,703	479,719
İSVİÇRE	905,135	523,559	458,146
HOLLANDA	1.062.282	763,642	452,594
HİNDİSTAN	838,568	656,376	443,660
İSPANYA	863,356	607,326	440,720
JAPONYA	984,972	612,557	382,246
KAZAKİSTAN	683,564	375,795	377,578

Kaynak: Trademap

4.2. Başlıca Ülkeler İtibarıyla İhracat (milyon dolar)

Tablo 7: Ukrayna'nın Başlıca Ülkeler İtibarıyla İhracatı

ÜLKELER	2013	2014	2015
RUSYA	15.077.259	9.799.144	4.827.718
TÜRKİYE	3.805.541	3.561.436	2.771.757
ÇİN	2.726.653	2.674.118	2.399.079
MISIR	2.720.561	2.862.068	2.079.784
İTALYA	2.360.085	2.470.973	1.983.486
POLONYA	2.547.824	2.645.031	1.977.329
HİNDİSTAN	1.974.622	1.817.438	1.444.087
ALMANYA	1.603.740	1.590.570	1.328.665
İSPANYA	987,678	1.166.565	1.043.601
MACARİSTAN	1.556.952	1.510.170	909,721
HOLLANDA	1.041.337	1.106.112	905,655
BELARUS	1.983.697	1.617.139	870,696
SUUDİ ARABİSTAN	782,117	1.031.360	761,562
KAZAKİSTAN	2.120.101	1.073.154	712,740
İSRAİL	701,807	593,062	597,065
ROMANYA	558,237	584,514	569,947
ÇEK CUMHURİYETİ	823,749	772,580	540,951
İRAN	793,925	703,423	533,570
MOLDOVA	903,260	743,813	524,294
FRANSA	693,505	534,682	498,334

Kaynak: Trademap

4.3. Ukrayna'nın Dış Ticaret Politikası

WTO ve EU (Avrupa Birliği) standartlarına uymaya çalışan ve uluslararası ekonomik ve ticarî kuruluşlara dâhil olma yolunda gayret gösteren Ukrayna'da, devletçi ve reform karşıtı Parlamento ile hükümet arasındaki sorunlar nedeniyle dış ticaret rejiminde istenilen serbestliğe ulaşamamıştır. Sık yapılan mevzuat değişiklikleri, bazı lisans zorlukları, ürün kotaları, gümrük vergilerinin yüksekliği ve ithalatta alınan %20 KDV, bu ülkede kâr marjları son derece yüksek olmasına rağmen, yabancı firmaların Ukrayna'ya yönelik ticaretini olumsuz etkilemektedir. (Kaynak: T.C. Kiev Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Ukrayna'nın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkileri Raporu,2013)

Ukrayna'nın dış ticaretinde, eski SSCB ülkeleriyle olan ticaretin payı büyüktür. Ukrayna'nın enerji konusunda dışa bağımlı olması nedeniyle, ithalatının büyük bir kısmını ham petrol ile Rusya Federasyonu ve Türkmenistan'dan ithal edilen doğalgaz oluşturmaktadır. Rusya Federasyonu, Ukrayna'nın en önemli ticaret ortağıdır. 2003 yılında ithalatının %35'ini bu ülkeden, ihracatının % 19'unu bu ülkeye yapmıştır. Kırgızistan ve Tacikistan hariç, Ukrayna ile eski SSCB ülkeleri ve Baltık ülkeleri (Estonya, Litvanya, Letonya) arasında imzalanan serbest ticaret anlaşmaları çerçevesinde, lüks tüketim vergisine tabi mallar hariç, söz konusu ülkeler menşeli bazı ürünlerin ithalatında karşılıklı olarak gümrük vergisi alınmamakta, sadece KDV tahsil edilmektedir. Ukrayna'nın Rusya Federasyonu ve Beyaz Rusya ile yapmış olduğu özel anlaşma çerçevesinde bu ülkeler menşeli bazı ürünlerin ithalatında karşılıklı olarak KDV de tahsil edilmemektedir. (Kaynak: T.C. Kiev Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Ukrayna'nın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkileri Raporu,2013)

Ukrayna, 16 Mayıs 2008 tarihinde Dünya Ticaret Örgütü'ne üye olmuştur. Rusya ile yaşanan siyasi kriz sonrası iki ülke arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması askıya alınmıştır. AB ile Ukrayna arasında Serbest Ticaret Anlaşması 1 Ocak 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

4.4. Tarifeler ve Diğer Vergiler

4 Aralık 2010 tarihinde yürürlüğe giren yeni vergi mevzuatı birçok alanda değişiklikler getirmektedir. 2014 yılına kadar kademeli olarak, kurumlar vergisi % 25'ten % 16'ya, KDV'nin % 20'den %17'ye düşürülecektir. Önceki mevzuata göre yürürlükteki vergilerin iki katı vergi ödemek durumunda olan yabancı uyruklu kişiler bundan böyle Ukrayna vatandaşlarıyla aynı vergi oranlarına tabi olacaklardır. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

4.4.1. Gümrük Vergileri

İthalat işlemleri sırasında alınan vergiler: gümrük değeri üzerinden veya ölçü birimi (kg, adet, çift vb.) üzerinden alınan Gümrük Vergisi, Özel Tüketim Vergisi (sadece özel tüketim vergisine tabi olan mallar için), gümrük değeri üzerinden alınan Katma Değer Vergisi ve gümrük işlemleri için alınan ücretlerdir.

Sigara ve diğer tütün mamulleri, kahve, alkollü içkiler, çikolata, havyar ve otomobil ile ithal edilen araba lastiği, petrol ürünleri, video ve kameralar, müzik setleri, televizyon, av tüfekleri, mücevherat, kürk ve deri giyim eşyası gibi mallardan değişen oranlarda Tüketim Vergisi alınmaktadır. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

Tüketim vergisi alkol ve alkollü içecekler, tütün mamulleri, otomobiller ve petrol mamulleri ithalatında uygulanmaktadır. Ukrayna gümrük tarife cetveli yaklaşık 11.000 kalemden oluşmaktadır. Gümrük vergilerinin büyük kısmı ad valorem (değer üzerinden) olarak uygulanmakta, bununla birlikte 1.655 tarife pozisyonu için özel ve birleşik tarifeler uygulanmaktadır. Bu özel tarifelerin yaklaşık olarak üçte biri Ukrayna'da üretilmekte olan tarımsal ürünlerin ithalatında uygulanmaktadır. Hububat, kümes hayvanları, şeker ve bir kısım sebzeler bu şekilde korunmakta olan ürünlerden bazılarıdır. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

Malın Gümrüklenmiş Değeri = Malın değeri + Tüketim Vergisine Tabi ise Tüketim Vergisi + Gümrük Vergisi + Bu Toplam üzerinden %20 KDV.

4.4.2. Katma Değer Vergisi

Ukrayna'da Katma Değer Vergisi (KDV) %20 olarak tahsil edilmektedir. KDV Kanununun uyarınca, Ukraynalı veya yabancı tüzel kişiler aşağıdaki durumlarda KDV ödemekle mükellefler:

- Son 12 aylık dönemde vergiden muaf asgari ücretin 3.600 katı değerinde (yaklaşık olarak 11.500 ABD Doları) KDV'ye tabi olan mal ve hizmetlerin tedariki gerçekleştirilmişse,
- Ukrayna'ya ithalat gerçekleştirilmişse,
- Ukrayna sınırları içinde tüketilmek üzere yerleşik olmayan bir tüzel kişilikten mal/hizmet alımı gerçekleştirilmişse. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, Ukrayna Katma Değer Vergisi)

KDV'ye tabi olan işlemleri ise; Ukrayna içinde mal ve hizmet satışı, Ukrayna'ya mal ithalatı, Ukrayna'dan mal ihracatı, Ukrayna sınırları içinde tüketilmek üzere yerleşik olmayan bir tüzel kişilikten mal/hizmet alımı, Ukrayna sınırları dışında tüketilmek üzere mal/hizmet ihracatıdır. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, Ukrayna Katma Değer Vergisi)

KDV Kanunu, ilgili mal ve hizmetlerin kontrat değerinin %20'si oranında tahsil edilir. Söz konusu kontrat değeri ise tüketim vergisi, gümrük vergisi veya ilgili Ukrayna kanunları çerçevesinde gerekli olan diğer tüm vergileri ve ödemeleri içermelidir. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı, Ukrayna Katma Değer Vergisi)

4.4.3. Tarife Dışı Engeller

Ukrayna dışında üretilen bir mamulün Ukrayna'ya ithalinde her sevkiyat için ithalatçı firma tarafından standart sertifikası alınabileceği gibi, gümrük makamlarına ibraz edilmek üzere üretici firma tarafından 1 veya 3 yıl süre ile geçerli sertifika da alınabilmektedir. Bu sertifikalardan bir yıl geçerli olanı, üretim koşulları ve bu koşullarla üretilen mamulün GOST Ukrayna standartlarına uygunluğu incelenerek verilir. Üç yıl için geçerli olan sertifika ise kalite sistemi ve denetimi incelenerek verilir. Bu incelemeler, ilgili üretici firmanın Ukrayna Devlet Düzenleme ve Tüketici Politikaları Komitesine veya bu Komiteye bağlı birimlere yapacakları başvuru üzerine ilgili ülkeye uzman gönderilerek yapılır. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

Başvuru yapılırken, başvuru formunun İngilizce ve Rusça doldurulduktan sonra başvuru formu ile birlikte üretici firma tarafından üretilen mamullerle ilgili genel bilgileri içeren (firmanın adı ve adresi, çalışan işçi sayısı, üretim metodu, üretilen mamulün cinsi ve markası, üretilen mamulün çeşitleri, mamulün içerdiği maddeler, kalite değerlendirme bölümünde kaç kişi çalıştığı, varsa kalite belgesi,

eğer kalite belgesi alınmamış ise hangi kalite standardına göre kalite denetiminin yapıldığı gibi ürün hakkındaki genel tanıtıcı bilgiler) beyan ve dokümanların eklenmesi ve bir üst yazıyla birlikte belirtilen adrese faks ile gönderilmesi gerekmektedir. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

4.4.4. Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Ukrayna'da standartların geliştirilmesi ve karşılıklı olarak tanınması konusundaki çalışmalar son yıllarda hız kazanmış bulunmakla birlikte, standartlar alanındaki belirsizlik ve uygulamalar ticarete bir takım sorunlara yol açabilmektedir. Mevcut uygulamada, Ukrayna makamları şayet bir standarda uyum Ukrayna'nın imzalamış olduğu uluslararası bir anlaşma ile zorunlu kılınmamış ise, yabancı uygunluk sertifikalarını kabul etmemektedirler. Ukrayna standardizasyon kuruluşu olan Derzh Spozhyv Standart 106 akredite ürün sertifikalandırma organına sahip bulunmaktadır. Diğer taraftan Ukrayna'da kar amaçlı çalışan pek çok sertifika kuruluşu bulunmaktadır. Pek çok ürün için yerel ve bölgesel yetkililer ile belediyelerin farklı belgeler talep etmesi sistemi karmaşık hale getirebilmektedir. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

5. EKONOMİK VE TİCARİ İLİŞKİLER

Ukrayna 24 Ağustos 1991 tarihinde bağımsızlığını ilan etmiştir. Bağımsızlığın ilanından sonra geçen dönemde ülkedeki ekonomik yapının serbest piyasa ekonomisine dönüştürülmesinde önemli mesafe kaydedilmiş bulunmaktadır. Sovyetler Birliği'nin dağılması sürecinden başlayarak 1990-1999 yılları arasında ağır bir ekonomik kriz yaşayan Ukrayna'da, 2000-2005 yılları arasındaki hızlı ekonomik büyüme Ukrayna'yı sadece geçiş ekonomileri arasında değil Avrupa ülkeleri arasında da büyüme hızı açısından öne çıkarmıştır. (Kaynak: T.C. Kiev Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Ukrayna'nın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkileri Raporu,2013)

Ukrayna ekonomisi 2007 yılında %7,6 oranında büyümüştür. Yüksek oranlı büyümenin ardındaki en önemli etken, ülkenin bir numaralı ihracat kalemi olan demir çelik sektörü ürünlerine yönelik talep artışıdır. Son yıllarda Ukrayna hükümetlerinin izlediği sıkı maliye politikaları, borçların yeniden yapılandırılmasına yönelik çalışmalar ve yabancı sermaye girişi döviz rezervlerinin artışına katkıda bulunmuştur. Diğer taraftan, Aralık 2007 tarihinde işbaşına gelen hükümetin izlediği genişletici maliye politikası çerçevesinde artan harcamalar nedeniyle enflasyon oranında artış gözlenmektedir. (Kaynak: T.C. Kiev Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Ukrayna'nın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkileri Raporu,2013)

Diğer taraftan, 2008 yılı sonunda etkilerini tüm dünyaya yayan küresel mali krizden en fazla etkilenen ülkelerin başında Ukrayna gelmiş, keza 2009 yılında bir önceki yıla göre ekonomide %14,8 oranında küçülme yaşanmıştır. Bunun başlıca nedenlerini ülkede devlet gelirlerinde bir istikrar bulunmaması, Ukrayna özel sektörünün yüksek oranlı borçlanması oluşturmaktadır. Ülkede son derece kırılgan yapıda çok sayıda bankanın mevcudiyeti finansal açıdan ülkenin risklere açık olmasının ana nedenini teşkil etmektedir. Aynı şekilde, ülkedeki kronik siyasi istikrarsızlık ekonomi alanında gerekli önlemlerin alınmasını ve bunların uygulanmasını imkânsız kılmaktadır. (Kaynak: T.C. Kiev Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Ukrayna'nın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkileri Raporu,2013)

Ukrayna'nın, Rusya Federasyonu, Beyaz Rusya, Moldova, Tacikistan, Makedonya, Azerbaycan, Kırgızistan, Gürcistan, Özbekistan, Türkmenistan, Ermenistan, Kazakistan, Avrupa Serbest Ticaret Birliği (EFTA - Norveç, İsviçre, İzlanda, Lihtenştayn) ile Serbest Ticaret Anlaşmaları mevcuttur. (Kaynak: T.C. Kiev Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Ukrayna'nın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkileri Raporu,2013)

18 Kasım 2011 tarihinde Ukrayna ile Karadağ arasında STA imzalanmıştır. Yürürlüğe girmesi için Parlamentoların onayı beklenmektedir. (Kaynak: T.C. Kiev Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Ukrayna'nın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkileri Raporu,2013)

Avrupa Birliği (AB) ile Ukrayna arasında Serbest Ticaret Anlaşması ise 19 Temmuz 2012 tarihinde parafe edilmiştir. Söz konusu Anlaşma Ukrayna ile AB arasında imzalanması planlanan Ortaklık Anlaşmasının ayrılmaz parçası olacaktır. (Kaynak: T.C. Kiev Büyükelçiliği Ticaret Müşavirliği, Ukrayna'nın Genel Ekonomik Durumu ve Türkiye ile Ekonomik ve Ticari İlişkileri Raporu,2013)

5.1. Yatırımlar, Yabancı Sermaye ve Mevzuat

Yabancı Sermaye Kanunu Ukrayna Parlamentosu tarafından 19 Mart 1996 tarihinde kabul edilmiştir. Bu yasaya göre yabancı yatırımlar, konvertibl döviz; gelir vergisi ödemek şartı ile Ukrayna kanunu uyarınca ilk yatırım tesisine ve diğer tesislere yeniden yatırım yapıldığı durumlarda Ukrayna milli parası; hakları ile birlikte taşınır ve taşınmaz mal ve mülk, konvertibl döviz olarak gösterilen değerli kağıtlar; döviz değeri olan ve birinci sınıf bankalarca garanti edilmiş kağıtlar; döviz değeri yatırımcı ülkenin kanunları ve/veya uluslararası ticari teamüllere uygun biçimde belgelendirilmiş olan ve Ukrayna'da bilirkişilerce onaylanan ve Ukrayna'da yasallaştırılan telif hakkı, icat hakları, faydalı modeller, sanayi örnekleri, ticari markalar, know-how ve benzerleri dahil olmak üzere fikri mülkiyet hakları; döviz değeri, yatırımcı ülkenin kanunları ve/veya uluslararası ticari teamüllere uygun olarak tasdik edilen mevzuat ya da anlaşmalar uyarınca verilen yeraltı ve yerüstü kaynakların değerlendirme hakları da dahil olmak üzere ekonomik faaliyet gerçekleştirme hakları; Ukrayna mevzuatına göre diğer değerler şeklinde gerçekleştirilebilir. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

Yabancı yatırımcılar, Ukraynalı özel ve tüzel kişilerle ortak kurulan şirketlere kısmen katılarak ya da faaliyette bulunan işletmelerin bir kısmını satın alarak; tamamen yabancı yatırımcıya ait olacak şirket kurarak ya da faaliyette bulunan şirketi tamamen satın alarak; tek başına ya da Ukraynalı özel ve tüzel kişilikleriyle birlikte Ukrayna'da doğal kaynakların değerlendirilmesinin imtiyazı ve toprak tasarruf haklarıyla diğer mal ve mülk haklarını alarak; Ukrayna kanunları gereğince doğrudan yasaklanmayan taşınır ve taşınmaz malı satın alarak; Ukrayna'da yabancı yatırım öngörülmesi halinde tüzel kişiliğin oluşturulmasını gerektirmeyen üretim işbirliği ve ortak üretime ilişkin anlaşmalar yaparak yatırım yapma haklarına sahiptirler. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

Ukrayna kanunları uyarınca kurulan ve kuruluş sermayesinde yabancı yatırım payı en az %10 olan hukuki şekillerdeki şirket ve yatırımlar "yabancı sermaye yatırımı" sayılırlar. Ukrayna'da ekonomik ve ticari faaliyetlerde bulunan yabancı yatırımcılar, Ukrayna Kanunlarında ve Ukrayna'nın uluslararası anlaşmalarında aksi belirtilmedikçe, Ukraynalı kişilerin sahip olduğu hak ve sorumluluklara sahiptir. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

Ukrayna'da yabancı sermaye yatırımları millileştirmeye tabi değildir. Devlet organları, tabii afet, kaza, salgın hastalık ve salgın hayvan hastalığı durumlarında tahliye tedbirlerinin alınması durumları haricinde yabancı yatırımları istimplâk edemez. Söz konusu istimplâk yalnız Ukrayna Bakanlar Kurulu'nca yetkilendirilen devlet organları kararları ile yapılabilir, yabancı yatırımın istimplâk ve tazminat koşulları ile ilgili karar mahkeme yolu ile temyiz edilebilir. Yabancı yatırımcılara vergi, resim ve diğer mecburi fonların ödenmesinden sonra yatırımlarının gerçekleştirilmesi sonucu kanuni yollardan elde edilen gelir, kar ve diğer fonların engelsiz ve hemen yurt dışına döviz cinsinden transfer edilmesi garanti edilmiştir. (Kaynak: DEİK, Ukrayna Ülke Bülteni)

Yabancı sermayeli şirketin yabancı ortağı, kuruluş sermayesi olarak taahhüt ettiği miktardan payına düşen kısmın bir bölümünü Ukrayna'ya yatırım malı olarak getirdiği takdirde gümrük vergisi ödemez. Ancak, yabancı yatırımcının, şirketin kuruluş sermayesindeki payına karşılık getirmiş olduğu malı, yabancı yatırımın şirket bilançosuna kaydedildiği tarihten itibaren 3 yıl içinde satması, devretmesi veya şirketin faaliyetine son vermesi halinde gümrük vergisini ödemesi gerekmektedir.

Yabancı yatırımcılara toprak mülkiyet hakkı hariç, her türlü bina için mülkiyet hakkı tanınmıştır. Yabancı sermayeli şirketler Ukrayna mevzuatı uyarınca vergi öderler. Yabancı sermayeli şirketler için döviz işlemleri yürürlükteki Ukrayna mevzuatı gereğince gerçekleştirilir. Ukrayna sınırları içerisindeki tek ödeme aracı Ukrayna milli parası 'Grivna' dır.

5.2. Ülkedeki Serbest Bölgeler (Özel Ekonomik Bölgeler)

Serbest ekonomik bölgelerin düzenlenmesi, Ekim 1992'de "Özel (Serbest) Ekonomik Alanların Oluşturulması ve İşleyişinin Genel Esasları" başlıklı yasa ile başlatılmıştır. Bu yasanın başlıca hükümleri, ayrıcalıklı bir vergi ve gümrük rejimini, tercihli kredileri ve sigortayı içeren özel bir bankacılık ve kredi sisteminin yanı sıra hükümet yatırımlarını da içermektedir. (Kaynak: ukraine-gateway.org.ua, Ukrayna'da Serbest Ekonomik Bölgeler)

İlk serbest ekonomik bölge, Lviv Oblastının Brody bölgesindeki Ekonomik ve Teknolojik Deney amacıyla Bakanlar Kabinesi'nin 396 sayılı Kararı ile Haziran 1994'te kuruldu. Bölge başlangıçta beş yıllık bir süre için kurulmuş ancak "başarı" durumunda uzatma imkânı sağlanmıştır. Bu Bölgede kurulan teşebbüse verilen tek ayrıcalık, bölgenin özel statüsünü koruduğu süre boyunca ithal vergilerden Bölge'ye ithal edilen bazı malların muafiyeti idi. (Kaynak: ukraine-gateway.org.ua, Ukrayna'da Serbest Ekonomik Bölgeler)

Daha sonra, üç özel ekonomik bölge daha oluşturuldu. İkinci bölge, Sivash bölgesinde 23 Şubat 1996 tarihli "Sivash" Deneysel Bölgesinin Konularının Para Birimi Düzenlemesi ve Vergilendirilmesiyle İlgili Bazı Sayılar başlıklı 65/96 sayılı yasaya göre kurulmuştur. Bu bölgede, usulüne uygun olarak kayıtlı olan firmalar tarafından ithal edilen hammadde, teçhizat ve cihazlar (harcanabilir mallar - otomobil, petrol ürünleri vb. Hariç) ithalat vergisi ve KDV'den istisnadır ve karlarını yeniden kazandırdıklarında yüzde 50'lik bir kâr vergisinden yararlanırlar. (Kaynak: ukraine-gateway.org.ua, Ukrayna'da Serbest Ekonomik Bölgeler)

Üçüncü ve dördüncü bölgeler de Donetsk bölgesinde bulunmaktadır. 18 Haziran 1998 tarihli ve "Donetsk Oblastındaki Özel Ekonomik Bölgeler ve Yabancı Yatırım Faaliyetinin Özel Rejimi Hakkındaki Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi" No.650 / 98, bu ekonomik bölgelerin 60 yıl boyunca kurulmasını kararlaştırılmıştır. (Kaynak: ukraine-gateway.org.ua, Ukrayna'da Serbest Ekonomik Bölgeler)

5.3. Ülkede İş Kurma Mevzuatı

Ukrayna Anayasası'nın 26 Maddesine göre, Ukrayna'da yasal bulunan yabancılar ve vatandaşlığa haiz olmayan kişiler aynı Ukrayna vatandaşı gibi girişimcilik hususunda hak ve hukuk ve sorumluluklara sahiptir. Bunun yasalarla belirtilmiş istisnai durumları olabiliyor. Anayasada yabancı girişimcilerin çalışmalarını ve yatırım yapmalarına mani olacak bir hüküm bulunmuyor. Çok istisnai bir durum olmadıkça yabancı özel ve tüzel kişilikler, Ukrayna topraklarında yüzde 100 yabancı sermayeli veya yerli veya yabancı ortaklı şirketler kurabilirler. (Kaynak: tr.vnews.agency, Ukrayna'da Şirket Açma İşlemleri)

Özel şirket bir gerçek kişi tarafından kurulur. Ukrayna vizesi ve üzerinde Ukrayna İçişleri Bakanlığı Vize ve Kayıt Şubelerinde tescil edildiğine dair kayıt bulunan pasaportunu ibraz eden yabancı gerçek kişi şirket kurmak için başvurabilir. Gerçek kişi Türkiye'den hiç gelmeden vekâlet vererek de Ukrayna'da

faaliyette bulunacak bir şirket kurabilir. Böyle olması halinde, söz konusu kişi vekâletnameyi, Türkiye’de noterce tasdik edildikten sonra Türkiye’deki Ukrayna Büyükelçiliği Konsolosluk şubesinde onaylattırmalıdır. Ukrayna’da şirket kuran veya şirkette yönetim görevlerine atanan yabancı gerçek kişiler, şirketin ikametinin bulunduğu Şehir Vergi Dairesi’nden zorunlu olarak “kimlik kodu” alacaklardır. Halk arasında vergi kodu da deniliyor. Kimlik kodu sadece pasaportun ibrazı ile 7-15 gün içerisinde veriliyor. Kurucularının ve müdürünün kimlik kodu olmadan şirketin tescil edilmesi mümkün değildir. Bütün gerekli bilgilerin mevcut bulunması halinde, kod alınması için gereken dokümanlar gerçek kişi olmadan da sunulabilir. Verilen kodun bulunduğu belge, pasaportun mevcut olması şartı ile bizzat veya pasaport örneği ile vekâletnameye dayanarak alınabilir. Tescil işlemlerinin gecikmemesi için kod alınması için gereken bilgilerin mümkün olduğu kadar erken sunulması gerekir. (Kaynak: tr.vnews.agency, Ukrayna’da Şirket Açma İşlemleri)

Limitet ve Anonim şirketler birkaç gerçek veya tüzel kişi tarafında kurulur. Limitet şirketin kuruluş sermayesi asgari 16.500 Grivna’dır. Şirketin tescil edilmesinden önce, bankadaki geçici hesaba kuruluş sermayesinin yüzde 30’u (4.950 Grivna) transfer edilir. Anonim şirketin kuruluş sermayesi asgari 250.000 Grivna’dır. Şirketin tescil edilmesinden önce geçici hesaba kuruluş sermayesinin yüzde 50’si (125.000 Grivna) transfer edilir. Ayrıca, şirket kuruluşuna aynı sermaye ile iştirak mümkündür. Yabancı işverenler, çalıştırdıkları Ukrayna uyruklu özel kişilere maaşlarını ancak Ukrayna milli parası ile ödeyebilirler. (Kaynak: tr.vnews.agency, Ukrayna’da Şirket Açma İşlemleri)

6. TÜRKİYE İLE TİCARET

6.1. Türkiye – Ukrayna Dış Ticaret Göstergeleri (milyon dolar)

Tablo 8: Türkiye – Ukrayna Dış Ticaret Göstergeleri

YIL	İHRACAT	İTHALAT	HACİM	DENGE
2016	1.254	2.547	3.801	-1.293
2015	1.121	3.448	4.569	-2.326
2014	1.730	4.272	6.002	2.542
2013	2.191	4.515	6.706	-2.324
2012	1.830	4.392	6.223	-2.562
2011	1.731	4.811	6.542	-3.080
2010	1.262	3.830	5.092	-2.568
2009	1.033	3.157	4.190	-2.123
2008	2.188	6.106	8.294	-3.919
2007	1.481	4.519	6.000	-3.038
2006	1.121	3.059	4.180	-1.938
2005	821	2.651	3.472	-1.830

Kaynak: TUIK

6.2. Türkiye'nin Ukrayna'ya İhracatında Başlıca Ürünler (milyon dolar)

Tablo 9: Türkiye'nin Ukrayna'ya İhracatında Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	2014	2015	2016
61	Örme veya tığ işi kıyafetler ve giyim eşyaları	182,874	165,319	185,223
08	Yenilebilir meyve ve fındık; Kabuklu meyve veya soyulmuş kavun	133,369	87,790	117,214
62	Hazır giyim eşyası ve giyim eşyası (örme veya tığ işi hariç)	91,533	106,108	112,449
84	Makine, mekanik cihazlar, nükleer reaktörler, kazanlar ve parçaları	99,086	61,550	104,921
87	Demiryolu veya tramvay taşıtları, bunların aksam ve parçaları hariç diğer taşıtlar	63,230	42,253	81,299
39	Plastik maddeler ve bunların parçaları	104,293	61,879	66,152
60	Örme veya tığ işi doku	121,637	58,726	40,024
85	Elektrikli makine ve cihazlar ve bunların parçaları; Ses kayıt cihazları ve çoğaltıcılar, televizyon. . .	67,280	39,848	39,281
73	Demir veya çelikten eşya	69,967	30,976	37,487
72	Demir ve çelik	28,838	18,623	30,399
52	Pamuk	28,025	41,719	29,556
07	Yenilebilir sebzeler ve bazı kökler ve yumrular	35,712	14,529	24,835
12	Yağlı tohumlar ve yağlı meyveler; Çeşitli tahıllar, tohumlar ve meyveler; Endüstriyel veya tıbbi. .	19,264	15,195	23,802
25	Tuz; sülfür; Toprak ve taş; Sıva malzemeleri, kireç ve çimento	25,365	20,698	21,037
58	Özel dokuma kumaşlar; Püsküllü tekstil kumaşları; dantel; nakış	54,509	36,061	19,801
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler; Bitümlü maddeler; Mineral. .	20,461	24,315	18,799
24	Tütün ve tütün yerine geçen maddeler	15,248	5,253	17,486
83	Ana metalden çeşitli eşyalar	29,083	12,515	15,726
54	Yapay filamentler; Yapay tekstil malzemelerinin şeritleri ve benzerleri	60,972	30,773	15,336
33	Uçucu yağlar ve resinoidler; Parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	16,283	13,194	15,076

Kaynak: Trademap

6.3. Türkiye'nin Ukrayna'dan İthalatında Başlıca Ürünler (milyon dolar)

Tablo 10: Türkiye'nin Ukrayna'dan İthalatında Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	2014	2015	2016
72	Demir ve çelik	2.348.845	1.622.598	1.144.312
12	Yağlı tohumlar ve yağlı meyveler; Çeşitli tahıllar, tohumlar ve meyveler; Endüstriyel veya tıbbi. .	212,840	392,707	289,244
44	Ağaç ve ahşap ürünler; Odun kömürü	203,845	260,867	220,949
15	Hayvansal veya bitkisel katı ve sıvı yağlar ve bunların bölünme ürünleri; Hazır yemeklik yağlar;	252,318	219,445	202,700
23	Gıda endüstrisindeki kalıntılar ve atıklar; Hazır hayvan yemi	189,694	203,956	177,273
31	Gübreler	214,659	240,721	125,924
26	Maden cevherleri, kömür kırıntısı, volkanik kül	155,116	119,128	87,242
28	İnorganik kimyasallar; Kıymetli metallerin, nadir toprak metallerinin organik veya inorganik bileşikleri. . .	91,799	75,298	52,973
74	Bakır ve bunların parçaları	25,663	34,241	45,466
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler; Bitümlü maddeler; Mineral. .	228,668	33,273	34,532
25	Tuz; sülfür; Toprak ve taş; Sıva malzemeleri, kireç ve çimento	31,449	32,044	22,778
08	Yenilebilir meyve ve fındık; Kabuklu meyve veya soyulmuş kavun	3,262	5,812	20,088
84	Makine, mekanik cihazlar, nükleer reaktörler, kazanlar ve parçaları	11,500	7,759	19,064
73	Demir veya çelikten eşya	25,594	18,953	17,940
85	Elektrikli makina ve cihazlar ve bunların parçaları; Ses kayıt cihazları ve çoğaltıcılar, televizyon	9,083	11,344	12,159
10	Hububat	136,843	75,834	6,897
89	Gemiler, tekneler ve yüzen yapılar	1,531	2,223	6,703
17	Şekerler ve şekerleme	0	4,782	4,910
56	Vatka, keçe ve dokunmamışlar; Özel iplikler; Sicim, kordon, halatlar ve kablolar ve bunların parçaları	1,168	3,631	4,791
19	Tahılların, unların, nişastaların veya sütlerin müstahzarları; Pastacılık ürünleri	391	3,524	4,376

Kaynak: Trademap

6.4. Çerkezköy'den Ukrayna'ya İhraç Edilebilecek Başlıca Ürünler

Tablo 11: Çerkezköy'den Ukrayna'ya İhraç Edilebilecek Başlıca Ürünler

KOD	ÜRÜN	ÇERKEZKÖY'DEKİ FİRMA SAYISI
84	Makine, mekanik cihazlar, nükleer reaktörler, kazanlar ve Parçaları	70
73	Demir veya çelikten eşya	5
87	Demiryolu veya tramvay taşıtları dışındaki taşıtlar ve bunların parça, aksesuarları	20
39	Plastik maddeler ve bunların parçaları	54
30	Eczacılıkla ilgili ürünler	11
94	Mobilya; Yataklar, şilteler, şilte takımları, minderler ve benzeri dolaplar	15
38	Muhtelif kimyasal ürünler	38
40	Kauçuk ve bunların parçaları	15
48	Kâğıt ve mukavvalar; Kâğıt hamuru, kâğıt veya mukavvadan eşya	14
33	Uçucu yağlar ve resinoidler; Parfümeri, kozmetik veya tuvalet müstahzarları	14
17	Şekerler ve şekerleme	18
85	Elektrikli makine ve cihazlar ve bunların parçaları; Ses kayıt cihazları ve çoğaltıcılar, televizyon. . .	39
27	Mineral yakıtlar, mineral yağlar ve bunların damıtılmasından elde edilen ürünler; Bitümlü maddeler; Mineral. .	38
72	Demir ve çelik	5
28	İnorganik kimyasallar; Kıymetli metallerin, nadir toprak metallerinin organik veya inorganik bileşikleri. . .	38
90	Optik, fotografik, sinematografik, ölçme, kontrol, hassas, tıbbi veya cerrahi. . .	10
62	Hazır giyim eşyası ve giyim eşyası (örme veya tığ işi hariç)	38
61	Örme veya tığ işi kıyafetler ve giyim eşyaları	21
29	Organik kimyasallar	15
64	Ayakkabı, pantolon ve benzeri şeyler; Bu gibi eşyaların parçaları	11
12	Yağlı tohumlar ve yağlı meyveler; Çeşitli tahıllar, tohumlar ve meyveler; Endüstriyel veya tıbbi. .	6

6.5. İkili Anlaşma Ve Protokoller

Tablo 12: İkili Anlaşma ve Protokoller

ANLAŞMA	İMZA TARİHİ	YÜRÜRLÜĞE GİRME TARİHİ	İMZA YERİ
Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması	4 Mayıs 1992	20 Nisan 1994	
Türkiye-Ukrayna Karma Ekonomik Komisyonu I. Dönem Toplantısı	25-27 Kasım 1996		Ankara
Uluslararası Karayolu Taşımacılığı Anlaşması	30 Mayıs 1994	27 Ocak 1995	Kiev
Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması	27-29 Kasım 1996		Ankara
Çifte Vergilendirmenin Önlenmesi Anlaşması	27-29 Kasım 1996		Ankara

Kaynak: Ekonomi Bakanlığı

6.6. İki Ülke Arasında Ticarete Karşılaşılan Sorunlar

6.6.1. Bankacılık ve Gümrük İşlemleri

Ukrayna'nın gümrük vergilerinin yüksekliği ihracatçılarımızı olumsuz etkilemektedir.

Ukrayna'da bankacılık sisteminin gelişmemiş olması, bankalarca uygulanan katı mevzuat, ithalatçı firmaların malı teslim almadan ödeme yapmak istememeleri, ihracatçı firmaların ise peşin esaslı çalışmayı istemeleri nedeniyle firmalarımız bankacılık işlemleri ve finansman konularında sıkıntı yaşayabilmektedir. Ukrayna bankalarından Türk bankalarına havale ve EFT işlemleri yapılamamakta, önce bir Ukrayna bankasından bir Avrupa ya da Amerikan bankasına, oradan da bir Türk bankasına havale gerçekleştirilmekte, ayrıca döviz transferleri için %10 komisyon ücreti alınmaktadır. (Kaynak: Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, Ukrayna Ülke Raporu)

Ukrayna'da yürürlükteki mevzuata göre, yerli ve yabancı yatırımcı firmalar, dış ekonomik faaliyetler çerçevesinde elde ettikleri dövizin %50'sini Ukrayna bankalar arası döviz piyasasında bozdurmak zorundadır. (Kaynak: Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı, Ukrayna Ülke Raporu)

Başta gümrük mevzuatı olmak üzere, ülkedeki mevzuatın belirsizliği ve sık sık değiştirilmesi sorunlara ve gümrükte gecikmelere yol açmaktadır.

6.6.2. Standardizasyon Problemi

Firmalarımız standardizasyon konusunda güçlüklerle karşılaşmaktadırlar. İki ülke arasında Standardizasyon, Metroloji ve Belgelendirme Kuruluşu Arasında İşbirliği Anlaşması ile Türk Standartları Enstitüsü ve Ukrayna Devlet Standardizasyon, Metroloji ve Belgelendirme Çalışması Sonuçlarının Karşılıklı Tanınması Alanında İşbirliği Anlaşması imzalanmıştır. Bu anlaşmaların hükümleri uyarınca, uzman heyetlerin karşılıklı olarak gönderilmesi ve her iki tarafın belgelendirme kuruluşlarının ve deney laboratuvarlarının karşılıklı olarak akredite edilmesi gerekmektedir. Ancak, bugüne kadar bu iki kuruluş arasında sadece porselen ve seramikten sofralar ve mutfak eşyası için akreditasyon sağlanmış bulunmaktadır. Bunun dışında kalan ve ithalatında zorunlu standart

uygulanması getirilen diğer tüm mallar için Ukrayna'da faaliyette bulunan Türk ya da Ukraynalı firmaların ithalatta her seferinde standart belgesi almaları gerekmektedir. (Kaynak: İstanbul Ticaret Odası, Ukrayna Ülke Raporu)

6.6.3. Vize İşlemleri

22 Aralık 2011 tarihinde Ukrayna Bakanlar Kurulu ile Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti arasında imzalanmış olan Vatandaşların Karşılıklı Seyahatlerine İlişkin Usullere Dair Anlaşma, 1 Ağustos 2012 tarihinden itibaren yürürlüğe girmiştir. (Kaynak: Dışişleri Bakanlığı)

Ukrayna Devlet Başkanı Viktor Yanukoviç'in, № 665/2013 sayılı ve 3 Aralık 2013 tarihli 'Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için vizesiz rejimi' hakkındaki Kararnamesi doğrultusunda, 4 Aralık 2013 tarihinden itibaren Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları için Ukrayna topraklarında vizesiz kalma süresi 30 günden 60 güne kadar çıkarılmıştı. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

Ukrayna Devlet Sınırları Kanunu gereğince, Ukrayna'ya gitmek isteyen Türk vatandaşlarının, sınır kapısı noktasında iken seyahatlerinin amaçlarını destekleyecek olan belgeleri ibraz etmeleri gerekebilir. Söz konusu belgeler aşağıdaki gibidir:

1. Dönüş uçak bileti;
2. Otel rezervasyonu;
3. Üzerinde adresi ve telefon numarası yazılmış, bu kişiyi davet eden Ukrayna vatandaşının pasaport fotokopisi.

Bu belgelerin yanı sıra, seyahatleri boyunca maddi ihtiyaçlarını karşılayabilecek yeterli para miktarının olması gerekmektedir. (günde en az 50 dolar)

Aynı zamanda, Ukrayna veya Türkiye Cumhuriyeti topraklarına iş ya da eğitim amaçlı veya yakınları, akrabalarına kavuşmak maksadı ile giriş yapan vatandaşların, yürürlükteki ilgili Ukrayna Mevzuatı gereğince vize almaları gereklidir. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

6.6.4. Pazarda Etkin Olmanın Koşulları

İhracatı amaçlayan firmaların Ticaret Müşavirliği'nden aldıkları adreslere ürünlerini tanıtıcı Rusça ya da Ukraynaca bir mektup göndermeleri ve bu mektubu yine aynı dillerde hazırlanmış kataloglarla desteklemeleri ilk irtibatın kurulmasında büyük önem taşımaktadır. Ukrayna'da resmi dil Ukraynaca olmakla birlikte ticari işlemlerde ve günlük hayatta Rusça kullanılmaktadır. İngilizce dilinin ticari iletişimde yeri pek bulunmamaktadır. Firmaların yaptıkları sözleşmelerde geçerli olan dil Ukraynaca ya da Rusçadır. Herhangi bir uyuşmazlık durumunda diğer dillerde yazılan sözleşmelerin bir hükmü bulunmamaktadır. Bu nedenle, sözleşmelerin Ukraynaca veya Rusça metinlerinin çok iyi incelenmesi gerekmektedir.(Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

Ukrayna'da ticaret yapan firmaların önemli bir bölümü akreditif kullanmak istememektedirler. Bu nedenle ithalatçının güvenilirliği önem kazanmaktadır. Ticaret Müşavirliği'nce, Müşavirliğe başvuran ihracatçı firmaların ihracat yapacakları firmaların buldukları bölgedeki Ticaret ve Sanayi Odası'na üye olup olmadıkları, ilgili Odalar nezdinde araştırılmaktadır. Ancak, Ukrayna'da Odalara üyelik

zorunluluğu bulunmadığından Odaların üye sayıları çok düşüktür. Ayrıca Odaların üyeleri arasında da ticari teamüllere uygun hareket etmeyen firmalar olabilmektedir.(Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)

Ukrayna pazarında kalıcı olmak isteyen ihracatçıların belli bir kaliteden ödün vermeden malı Ukrayna'da alıcılara teslim edebilmeleri rakiplerinin önünde yer almalarını sağlayacaktır. Bu nedenle, firmaların burada bir depo ve tanıtım mağazası kurarak ve göreceli olarak küçük miktarlarda alım yapan yerel toptancıların ya da perakendeci firmaların stok ve gümrükleme maliyetlerinin de bir kısmını üstlenerek, malları pazarlamaları uygun bir yöntem olacaktır. Rekabet nedeniyle karşılaşılması muhtemel sorunları en aza indirmek amacıyla özellikle aynı mal grupları yerine birbirini tamamlayan mal gruplarını üretip satan ihracatçıların Ukrayna'da ortak depo ve tanıtım mağazası kurmaları işletme maliyetlerini önemli oranda azaltacaktır. (Kaynak: Ekonomi Bakanlığı)